

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 237/2025-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti postupu Správneho súdu v Bratislave (pôvodne Krajského súdu v Bratislave) v konaní sp. zn. BA-7Sa/29/2023 (pôvodne sp. zn. 7Sa/29/2023) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave (pôvodne Krajského súdu v Bratislave) v konaní sp. zn. BA-7Sa/29/2023 (pôvodne sp. zn. 7Sa/29/2023) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správne mu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. BA-7Sa/29/2023 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **949,17 eur** a zaplatiť ich jej právne mu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom správneho súdu (pôvodne krajského súdu) v označenom konaní. Navrhuje, aby ústavný

súd prikázal správneju súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal jej finančné zadost'učinenie 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 237/2025-17 z 29. apríla 2025 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka sa správnu žalobou podanou 21. marca 2023 na krajskom súde domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutí orgánu verejnej správy. V konaní pred orgánom verejnej správy podala (ako poberateľka výsluhového dôchodku) 5. októbra 2022 žiadosť o starobný dôchodok. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) z 9. novembra 2022 bola jej žiadosť zamietnutá. Podľa Sociálnej poisťovne nemožno obdobie výkonu služby, keď sťažovateľka slúžila v colnej správe, čo bolo zohľadnené pri výsluhovom dôchodku, započítať do doby dôchodkového poistenia na účely starobného dôchodku. Sťažovateľkou podané odvolanie bolo zamietnuté rozhodnutím generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne (ďalej len „žalovaný“) z 20. februára 2023, ktorý zároveň potvrdil prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne.

4. Po zmene výkonu súdnictva od júna 2023 prešiel spis na správny súd. Na základe výzvy správneho súdu sa žalovaný vyjadril k žalobe 30. augusta 2023 a predložil administratívny spis. Sťažovateľka 20. októbra 2023 doručila stanovisko k vyjadreniu žalovaného, ktoré správny súd 31. októbra 2023 zaslal žalovanému. Dňa 31. októbra 2023 došlo k zmene zákonného sudcu. Správny súd 7. novembra 2023 doručil repliku sťažovateľky žalovanému. Ten dupliku nepodal. V apríli 2024 sťažovateľka žiadala rozhodnúť vo veci. V odpovedi správny súd zdôraznil značnú zaťaženosť spôsobenú prevzatím množstva nerozhodnutých vecí zo správnych kolégií troch krajských súdov a poukázal na agendu, ktorú je potrebné rozhodnúť prednostne vzhľadom na zákonné lehoty alebo povahu konania. Dňa 15. októbra 2024 sťažovateľka doplnila svoje vyjadrenie. Správny súd 28. októbra 2024 toto vyjadrenie zaslal žalovanému. Dňa 26. novembra 2024 došlo k opätovnej zmene zákonného sudcu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka namieta nečinnosť správneho súdu, a to vo veci sociálneho zabezpečenia, čo si vyžaduje postup súdu s osobitnou starostlivosťou a rýchlosťou. Podľa nej v jej veci nejde o vec právne či skutkovo zložitú. Ani jej správanie nemalo žiaden vplyv na prietahy v napadnutom konaní, práve naopak. Bola to práve sťažovateľka, ktorá žiadala, aby správny súd vo veci rozhodol v čo najkratšom čase. Konanie trvá takmer dva roky bez meritórneho rozhodnutia.

6. Keďže stav právnej neistoty sťažovateľky v jednoduchej právnej veci pretrváva už viac než 20 mesiacov, je toho názoru, že len konštatovanie porušenia jej práv nie je pre ňu dostatočným zadost'učinením. Nečinnosť správneho súdu pri rozhodovaní je neprimerane dlhá. V predmetnej veci preto boli naplnené predpoklady priznania finančného zadost'učinenia. Napadnuté konanie má pre sťažovateľku osobitný význam. Je síce poberateľkou výsluhového dôchodku, je však toho názoru, že už 23 rokov mala okrem výsluhového dôchodku poberať aj starobný dôchodok. Preto jej potreba odstrániť právnu neistotu je objektívne bezpochyby vysoká.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

7. V podaní doručenom ústavnému súdu 26. mája 2025 správny súd popísal priebeh napadnutého konania s tým, že 22. mája 2025 bol nariadený termín verejného vyhlásenia rozsudku na 4. júl 2025. Predsedníčka správneho súdu poukázala na množstvo vecí prevzatých z iných súdov na základe novej súdnej mapy a personálnu poddimenzovanosť správneho súdu, čo má nepochybne vplyv na rýchlosť konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy (a čl. 38 ods. 2 listiny) osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie vecí v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

10. Vo vzťahu k skutkovej a právnej zložitosti vecí ústavný súd uvádza, že rozhodovanie o správnych žalobách v sociálnych (dôchodkových) veciach patrí medzi štandardnú agendu správneho súdnictva, pričom tento typ konania je regulovaný pomerne podrobnou právnou úpravou (tretia hlava Správneho súdneho poriadku) a tiež príslušnou judikatúrou, a preto napadnuté konanie nemožno považovať za právne zložitú. Vec podľa názoru ústavného súdu nevykazuje ani skutkovú zložitosť.

11. Čo sa týka významu sporu pre sťažovateľku, ústavný súd považuje požiadavku sťažovateľky dosiahnuť stav právnej istoty za legitímnu. Právna neistota sťažovateľky existujúca v čase podania ústavnej sťažnosti je ale subjektívne oslabená, berúc zreteľ na celkovú dĺžku konania vo veci samej, ako aj skutočnosť, že predmetom konania je otázka priznania starobného dôchodku, pričom od mája 2004 poberá výsluhový dôchodok. Nejde teda o prípad, keď by sťažovateľka bola v priebehu napadnutého konania bez zdroja obživy.

12. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky v priebehu napadnutého konania, obsah ústavnej sťažnosti ani súdny spis nenasvedčujú tomu, že sťažovateľka prispela k predĺženiu konania, naopak, aktívne sa domáhala pokračovania v konaní.

13. K samotnému postupu správneho súdu ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie vo veci samej pred správnym súdom trvalo od podania správnej žaloby (v marci 2023) ku dňu doručenia ústavnej sťažnosti (február 2025) 23 mesiacov. Správny súd po podaní žaloby vykonal prvotné procesné úkony a od novembra 2023 až do podania ústavnej sťažnosti (s výnimkou zaslania vyjadrenia žalovanému v októbri 2024) zostal nečinný. Ústavný súd v tejto súvislosti nespochybňuje, že v súlade s judikatúrou ESĽP patria veci sociálneho zabezpečenia medzi tzv. privilegované typy konania, ktoré vo všeobecnosti vyžadujú postup konajúceho súdu s osobitnou starostlivosťou a rýchlosťou (napr. rozhodnutie vo veci *Styranowski proti Poľsku* z 30. 10. 1998, sťažnosť č. 28616/95).

14. Vo vzťahu k obrane správneho súdu, ktorý poukázal na objektívne dôvody – reformu súdnictva, nedostatočne personálne obsadenie, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezabavujú štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02, III. ÚS 554/2024). Na druhej strane ústavný súd poznamenáva, že v súvislosti s prechodom výkonu súdnictva v správnych veciach, hoci okolnosti súvisiace s reformou súdnictva z júna 2023 nemôžu byť na ťarchu sťažovateľky, treba zohľadniť a akceptovať určitý čas nevyhnutný na reorganizáciu, ktorým sú poznačené všetky správne súdne konania (napr. III. ÚS 595/2023, III. ÚS 13/2024).

15. Vychádzajúc z uvedených zistení, dospel ústavný súd k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom ústavnej intenzity, ktoré boli spôsobené nečinnosťou správneho súdu. Preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a zodpovedajúceho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

16. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže ústavný súd konštatoval porušenie označených práv sťažovateľky, prikázal správne súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Žiadosť o priznanie finančného zadosťučinenia 2 000 eur odôvodnila sťažovateľka všeobecne, a to neprimeranou dĺžkou napadnutého konania a významom veci pre ňu.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti

aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy.

19. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného správnym súdom, berúc do úvahy predmet konania, jeho význam pre sťažovateľku, ako aj skutočnosť, že vo veci už bol nariadený termín verejného vyhlásenia rozsudku, deklarovanie porušenia práv sťažovateľky a vyslovenie príkazu konať bez zbytočných prieťahov, predstavuje podľa názoru ústavného súdu dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto jej požadované primerané finančné zadost'učinenie nepriznal a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhoviel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

20. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľky odôvodňuje, aby jej správny súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti správneho súdu nahradiť sťažovateľke v určenej lehote trovy konania na účet jej právneho zástupcu (výrok 3 tohto nálezu).

21. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej výške 949,17 eur s DPH, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 371 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 14,84 eur; DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky 177,49 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2025

Robert Šorl
predseda senátu